

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА**

Наукова бібліотека

**Гарвардський стиль
(Harvard style:
Harvard System Anglia Ruskin University)**

Методичні рекомендації

**Київ
Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова
2021**

УДК 025.321Harvard style:001.811

Г 20

Укладачі:

Левченко Юрій Іванович,
кандидат історичних наук, завідувач
Відділу інформаційно-бібліографічної роботи
Наукової бібліотеки НПУ імені М. П. Драгоманова;

Стеблина Людмила Михайлівна,
завідувач Відділу каталогізації Наукової бібліотеки
НПУ імені М. П. Драгоманова.

Науковий редактор –

Ніжинська Тетяна Євгеніївна,
консультант Центру інформаційної підтримки освіти та досліджень
Науково-технічної бібліотеки імені Г. І. Денисенка
КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Г 20 Гарвардський стиль (Harvard style: Harvard System Anglia Ruskin University) : методичні рекомендації / уклад. Ю. І. Левченко, Л. М. Стеблина ; наук. ред. Т. Є. Ніжинська ; Міністерство освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова, Наукова бібліотека. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. – 53 с.

У методичних рекомендаціях розглядається формат оформлення наукових робіт – Гарвардський стиль, зокрема один із його видів – Гарвардський стиль Університету Англії. Рекомендації містять детальний розгляд елементів та особливостей складання бібліографічного опису, схеми та приклади основних бібліографічних описів, оформлення цитат і посилань у тексті, правила укладання “Списку посилань” та “References”.

Методичні рекомендації призначені для публікацій з гуманітарних та суспільних наук.

УДК 025.321Harvard style:001.811

© Наукова бібліотека, 2021

© Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2021

ВИТЯГ ІЗ НАКАЗУ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
від 12.01.2017 № 40
“Про затвердження Вимог до оформлення дисертації”

.....

.....

III. Вимоги до структурних елементів

.....

.....

11. Список використаних джерел...

Бібліографічний опис списку використаних джерел у дисертації може оформлятися здобувачем наукового ступеня за його вибором з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 “Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання” **або одним зі стилів**, віднесених до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій, наведеного у додатку 3 до цих Вимог.

.....

.....

РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЕРЕЛІК

стилів оформлення списку наукових публікацій

1. MLA (Modern Language Association) style.
2. APA (American Psychological Association) style.
3. Chicago/Turabian style.
- 4. Harvard style.**
5. ACS (American Chemical Society) style.
6. AIP (American Institute of Physics) style.
7. IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers) style.
8. Vancouver style.
9. OSCOLA.
10. APS (American Physics Society) style.
11. Springer MathPhys Style.

ГАРВАРДСЬКИЙ СТИЛЬ

Гарвардський стиль (Harvard Referencing Style) (інші назви – Гарвардське посилання, Гарвардська система, стиль «дата–автор») – це стиль цитування, за яким посилання в наукових працях оформлюються в дужках, що включають прізвище автора та рік публікації (інколи, за потреби додають номер сторінки). Обов'язковою умовою стилю є прикінцевий алфавітний список використаної літератури, що дозволяє встановити процитовані джерела.

«Гарвардське посилання» – загальна назва (термін) для будь-якого стилю, який використовує систему посилань «автор – дата».

Історія стилю розпочинається з кінця ХІХ ст. Засновником вважається американський зоолог Едвард Лоренс Марк (анг. Edward Laurens Mark) (30 травня 1847 – 16 грудня 1946), професор анатомії та директор зоологічної лабораторії Музею порівняльної зоології при Гарвардському університеті. У 1881 р. він опублікував цитологічну роботу про ембріогенез садового слимака (*Limax campestris*), в якій використав цитату з прізвищем автора та роком публікації у дужках. Відразу після неї він подав примітку із зауваженнями до тексту та вказав сторінку, на якій розташована цитована праця у списку літератури. Це був перший приклад такого посилання у ті роки, адже для приміток та посилань науковці використовували друкарські символи – зірочки, кинджали тощо. У наступні роки запропонована Е. Л. Марком система оформлення цитат і посилань була адаптована до написання біологічних та медичних наукових робіт. Походження назви «Гарвардський стиль» пов'язаний із анекдотичною заміткою в Британському медичному журналі 1945 року, в якій один із англійських відвідувачів бібліотеки Гарвардського університету, повернувшись на батьківщину, поділився своїми враженнями про цю систему бібліографічного посилання і назвав її «Гарвардською системою».

Еволюції стилю. Гарвардський університет ніколи не брав відповідальність за офіційну розробку та впровадження стилю. Відповідно, не існує ні єдиного офіційного стандарту, ні посібника із Гарвардського стилю. Однак, завдяки простоті оформлення та використання він став одним із найбільш широко застосовуваних стилів цитування у світі. Багато університетів розробили та пропонують свій варіант Гарвардського стилю, що відрізняються правилами вживання (використання) знаків пунктуації та порядком розташування інформації в оформленні посилань і бібліографічних описів.

Так, за даними бібліографічного менеджера «Zotero» у світі існує 133 варіанти (види) Гарвардського стилю:

- African Online Scientific Information Systems - Harvard(2018-07-27 15:17:04)
- Anglia Ruskin University - Harvard(2019-06-07 00:38:16)
- Bournemouth University - Harvard(2018-03-31 04:01:14)
- Cape Peninsula University of Technology - Harvard(2017-04-03 00:20:53)
- Cardiff University - Harvard(2018-09-13 01:36:53)
- Cardiff University BIOSI and CARBS - Harvard(2020-09-25 03:43:16)
- Cite Them Right 10th edition - Harvard(2020-10-01 22:47:43)
- Cite Them Right 10th edition - Harvard (no "et al.")(2019-12-08 22:41:37)
- Coventry University - Harvard(2019-03-11 20:26:04)
- Cranfield University - Harvard(2017-03-12 20:34:54)
- De Montfort University - Harvard(2017-12-02 18:35:03)
- Deakin University - Harvard(2017-03-12 20:34:54)
- Dundalk Institute of Technology - Harvard(2017-03-12 20:34:54)
- Durham University Business School - Harvard(2017-03-12 20:34:54)
- Edge Hill University - Harvard(2018-03-31 04:01:14)
- Elsevier - Harvard (with titles)(2019-01-22 15:57:12)
- Elsevier - Harvard (without titles)(2017-05-18 15:23:08)
- Elsevier - Harvard 2(2017-05-18 15:23:08)
- Emerald - Harvard(2020-08-27 03:56:12)
- European Archaeology - Harvard(2017-03-12 20:34:54)
- Fachhochschule Salzburg - Harvard(2017-03-12 20:34:54)
- Falmouth University - Harvard(2018-12-02 19:09:32)
- Gesellschaft für Bildung und Forschung in Europa - Harvard (German)(2019-11-30 00:54:29)
- Griffith College - Harvard(2019-04-08 23:09:26)
- Harvard Educational Review(2013-03-29 23:50:45)
- Harvard reference format 1 (deprecated)(2017-04-03 00:20:53)
- Imperial College London - Harvard(2017-07-10 03:47:42)
- Institut für Praxisforschung - Harvard (Bahr & Frackmann) (German)(2020-07-14 03:52:01)
- Institute of Physics - Harvard(2018-05-22 00:59:23)
- King's College London - Harvard(2018-12-28 20:54:27)
- La Trobe University - Harvard(2019-05-25 19:31:12)
- Lancaster University - Harvard(2020-07-23 04:03:36)
- Leeds Beckett University - Harvard(2017-03-12 20:34:54)
- Leeds Metropolitan University - Harvard(2017-03-12 20:34:54)
- Liverpool John Moores University - Harvard(2018-09-03 18:16:58)
- London Metropolitan University - Harvard(2018-05-10 03:36:04)

-
- London South Bank University - Harvard(2018-12-07 18:48:06)
 - Manchester Business School - Harvard(2017-04-03 00:20:53)
 - Manchester Metropolitan University - Harvard(2017-03-12 20:34:54)
 - Melbourne Polytechnic - Harvard(2017-04-02 17:38:37)
 - Monash University - Harvard(2018-12-30 05:46:01)
 - National Institute of Organisation Dynamics Australia - Harvard(2020-06-22 21:19:03)
 - National University of Singapore - Department of Geography - Harvard(2018-01-09 05:08:00)
 - Newcastle University - Harvard(2019-03-29 02:09:17)
 - North-West University - Harvard(2020-05-06 02:07:18)
 - Nottingham Trent University Library - Harvard(2018-06-09 04:54:19)
 - Open Window - Harvard(2019-12-08 06:15:14)
 - Oxford Brookes University - Faculty of Health and Life Sciences - Harvard(2017-03-12 20:34:54)
 - Oxford Centre for Mission Studies - Harvard(2019-09-20 01:22:41)
 - Pontificia Universidad Católica del Ecuador (Spanish) - Harvard(2017-03-12 20:34:54)
 - Prifysgol Caerdydd - Harvard (Welsh)(2020-07-14 22:34:17)
 - Queen Margaret University - Harvard(2019-12-11 04:33:27)
 - RMIT University - Harvard(2020-06-28 02:02:09)
 - Robert Gordon University - Harvard(2019-01-17 16:06:29)
 - Royal College of Nursing - Harvard(2020-10-03 21:23:21)
 - SAGE - Harvard(2020-08-21 14:26:52)
 - Södertörns högskola - Harvard(2019-03-25 11:50:30)
 - Södertörns högskola - Harvard (with Ibid.)(2019-03-25 12:39:24)
 - Solent University - Harvard(2019-01-21 04:02:09)
 - Southern Cross University - Harvard(2017-12-07 04:15:37)
 - Staffordshire University - Harvard(2017-03-12 20:34:54)
 - Stellenbosch University - Harvard(2020-08-12 04:04:15)
 - Sunway College Johor Bahru - Harvard(2017-07-03 03:48:18)
 - Swinburne University of Technology - Harvard(2017-03-12 20:34:54)
 - Taylor & Francis - Harvard V(2013-03-29 23:50:45)
 - Taylor & Francis - Harvard X(2018-03-31 04:01:14)
 - The Open University - Harvard(2018-05-18 15:08:41)
 - The University of Melbourne - Harvard(2017-03-12 20:34:54)
 - The University of Northampton - Harvard(2017-03-12 20:34:54)
 - The University of Sheffield - School of East Asian Studies - Harvard(2017-03-12 20:34:54)
 - The University of Sheffield - Town and Regional Planning - Harvard(2017-07-03 03:48:18)

-
- The University of Sydney - Harvard(2018-06-01 03:45:01)
 - The University of Western Australia - Harvard(2017-10-13 01:59:08)
 - The University of Winchester - Harvard(2018-05-22 00:59:23)
 - Theologisches Seminar Adelshofen - Harvard (German)(2018-05-22 00:59:23)
 - UCL University College - Harvard (Danish)(2020-08-24 04:17:16)
 - Universidad de León (España) - Harvard(2019-06-07 00:41:20)
 - Universiti Teknologi Malaysia - Harvard(2017-03-12 20:34:54)
 - Universiti Tunku Abdul Rahman - Harvard(2017-04-03 00:20:53)
 - University College Cork - Harvard(2018-07-13 03:44:54)
 - University for the Creative Arts - Harvard(2020-04-04 02:37:13)
 - University of Aberdeen - School of Education - Harvard(2020-04-10 01:52:13)
 - University of Abertay Dundee - Harvard(2018-07-01 17:26:23)
 - University of Bath - Harvard(2019-09-15 20:13:55)
 - University of Birmingham - Harvard(2018-02-25 05:13:48)
 - University of Bradford - Harvard(2019-06-19 01:53:20)
 - University of Brighton School of Environment & Technology - Harvard(2017-03-12 20:34:54)
 - University of Cape Town - Harvard(2018-06-16 04:05:31)
 - University of Exeter - Geography - Harvard(2018-05-22 00:59:23)
 - University of Gloucestershire - Harvard(2018-06-16 04:05:31)
 - University of Greenwich - Harvard(2017-03-12 20:34:54)
 - University of Kent - Harvard(2020-09-25 03:43:16)
 - University of Leeds - Harvard(2018-09-25 04:09:47)
 - University of Limerick (Cite it Right) - Harvard(2017-03-12 20:34:54)
 - University of Lincoln - Harvard(2019-12-16 16:40:01)
 - University of South Africa - Harvard(2019-01-21 04:02:09)
 - University of South Australia 2011 - Harvard(2017-07-03 03:48:18)LinkSource
 - University of South Australia 2013 - Harvard(2017-07-03 03:48:18)
 - University of South Australia 2017 - Harvard(2019-03-14 12:39:27)
 - University of Sunderland - Harvard(2019-07-21 13:39:27)
 - University of Tasmania - Harvard(2019-07-08 04:21:47)
 - University of Technology Sydney - Harvard(2019-07-31 03:54:00)
 - University of the West of England (Bristol) - Harvard(2017-03-12 20:34:54)
 - University of the West of Scotland - Harvard(2018-03-31 04:01:14)
 - University of Westminster - Harvard(2020-10-03 04:03:32)
 - University of Wolverhampton - Harvard(2017-05-22 15:12:50)
 - University of Worcester - Harvard(2017-07-03 03:48:18)
 - University of York - Harvard(2018-05-08 22:41:57)

-
- University of York - Harvard - Archaeology(2018-03-11 02:56:52)
 - University of York - Harvard - Environment(2017-10-28 17:52:17)
 - Victoria University - Harvard(2017-07-03 03:48:18)
 - WHO Regional Office for Europe - Harvard(2017-05-18 15:23:08)
 - York St John University - Harvard(2018-07-26 12:12:44)
(<https://www.zotero.org/styles?q=harvard>).

Гарвардський стиль є зручним та економним способом оформлення (і як правило, більш доступним/зрозумілим для читача) посилань та цитат у наукових роботах. Саме тому він набув поширення в університетах для потреб студентів та викладачів. Відповідно, багато університетів розробили власний варіант (вид) Гарвардського стилю та посібник правил, однак кожен із них має свої нюанси, коли справа стосується пунктуації, порядку інформації та правил форматування.

Гарвардський стиль застосовується для публікацій з гуманітарних та суспільних наук.

В Україні Гарвардський стиль набув поширення після запровадження у 2017 р. наказу МОН України щодо вимог оформлення дисертацій з метою інтегрувати вітчизняну науку до загальноєвропейського наукового простору. Поширення стилю відбувається шляхом перекладу окремих його видів та їх впровадженням до українського наукового простору. Зараз поширення набули сім його видів:

1. Університету Англії Раскіна – Anglia Ruskin University – Harvard»;
2. Університету Західної Австралії – «The University of Western Australia – Harvard»;
3. Університету Монаша – «Monash University – Harvard»;
4. Університету Стаффордшир – «Staffordshire University – Harvard»;
5. Університету Де Монтфорт – «De Montfort University – Harvard»;
6. Британського інституту стандартів – «British Standards Institution – Harvard»;
7. Шеффілдського університету – «The University of Sheffield – Harvard».

Ми ж розглянемо один із найбільш поширеніших видів стилю Гарвард в Україні – Гарвардський стиль Університету Англії Раскіна.

HARVARD SYSTEM ANGLIA RUSKIN UNIVERSITY

Особливості бібліографічного опису

Harvard System Anglia Ruskin University (Гарвардський стиль Університету Англії Раскіна) один із видів Гарвардського стилю бібліографічного опису, який має унікальні, притаманні саме йому особливості. Він складається з п'яти елементів: авторство, рік, назва, формат, місцезнаходження.

Загальна схема бібліографічного опису:

Авторство, Рік. *Назва*. [формат] Місцезнаходження.

АВТОРСТВО

Це одноосібний автор; авторський колектив; особи, які відіграли головну роль у створенні документа – редактори, укладачі, упорядники; корпоративні автори (асоціації, компанії, державні установи – ті організації, що здійснили / визнали / підтвердили видання документа (у випадку, коли немає одноосібного автора, авторського колективу, осіб).

Прізвище та ініціали автора розділяються комою (,), а між ініціалами автора не має бути пробілів. Відразу після ініціалів ставиться кома.

Наприклад:

Андрущенко, В.П.,

Якщо документ має двох і більше авторів, то всі їх прізвища та ініціали мають розміщуватися у тому порядку, в якому вони вказані в джерелі, через кому, а перед останнім вживається сполучник «і» або «та», згідно з правилами правопису.

Наприклад:

Дарченко, Л.Г. і Каратаєва, М.І.

або

Савенкова, Л.В., Стеблина, Л.М., Левченко, Ю.І. та Ніжинська, Т.Є.

Якщо відповідальними за видання є редактор, укладач, упорядник, розробник тощо, то після ініціалів вказується скорочення:

редактор – ред.

укладач – уклад.

упорядник – упоряд.

розробник – розроб.

Після крапки відразу ставиться знак “кома” (,).

Наприклад:

Гораш, О.С. ред.,

або

Маляренко, І.В., Городинська, І.В. і Грабовський, Ю.А. уклад.,

Якщо робота створена організацією і не має автора, в цьому випадку на місці автора вказується назва організації (асоціацій, компаній, державних органів тощо). У бібліографічному описі використовується не аббревіатура, а повна назва організації.

Наприклад:

Національна академія педагогічних наук України,

Якщо автора неможливо ідентифікувати, замість нього вказується «Анонім».

Наприклад:

Анонім, 2020. *Педагогіка*.

РІК

Рік створення документа.

Рік вказується у бібліографічному описі книг і статей.

Наприклад:

2021.

Якщо немає очевидної дати публікації, потрібно переглянути документ, щоб визначити найбільш ранню ймовірну дату.

Наприклад:

2015? – ймовірний рік

бл. 2005 – приблизний рік

199- – певне десятиліття

200? – ймовірне десятиліття

Якщо рік публікації документа встановити не вдалося, замість нього використовується аббревіатура «н. д.» – немає дати (n. d. - no date)

Елемент «Дата звернення» у бібліографічному описі електронних джерел не є роком публікації документа. Він є окремим елементом опису, що подає відомості про те, коли автор використав електронне джерело під час підготовки публікації. Дата звернення береться у квадратні дужки [], у яких вказується число, повна назва місяця з великої літери та рік.

Наприклад:

[Дата звернення: 23 Липня 2021]

НАЗВА

Назва документа або його окремої частини.

Назва документа (книги) виділяється *курсивом*.

При створенні опису статті з газети, журналу, збірника, наукового збірника, що продовжується, матеріалів конференцій, частини (розділу) книги курсивом виділяється не назва статті, а *назва видання* (журнал, збірник, газета, книга), складовою частиною якого вона є.

При створенні опису публікацій в онлайн (інтернеті), *курсивом виділяється назва публікації*.

Інформація про перекладача подається після назви і має включати відомості про переклад, з якої мови перекладено, ініціали та ім'я перекладача.

Наприклад:

Університет в епоху перемін: інституції і академічні кадри в умовах зростаючої конкуренції. Перекладено з польської Р. Сакун.

Інформація про видання включається у бібліографічний опис книги після назви, якщо воно не є першим.

Наприклад:

Національний глосарій: вища освіта. 2-ге вид.

або

Організоване суспільство. 3-тє вид., виправл., доповн.

ФОРМАТ

Елемент використовується для бібліографічних описів документів, що є особливим типом публікацій або розміщені на специфічних носіях. Елемент вказується у квадратних дужках «[]» після назви документа, на який посилаються або який цитується. Використовується при описі: нотних видань, електронних ресурсів, архівних матеріалів.

Він є найбільш поширений в описі електронних джерелах, які знаходяться в Інтернеті (онлайн).

Розрізняють такі види (типи) електронних носіїв:

- 1) Електронна книга – [електронна книга]
- 2) Електронний журнал – [електронний журнал]
- 3) Матеріали (документи) розташовані онлайн – [онлайн]
- 4) Матеріали (документи) розташовані онлайн у форматі pdf – [pdf]
- 5) Дописи в соціальних мережах – [Facebook], [Instagram]
- 6) Дописи у блогах – [блог]
- 7) Відеоролики в YouTube – [відео онлайн]

Для архівних документів:

- 1) рукописних – [рукопис]
- 2) машинописних – [машинопис]
- 3) на мікроплівці – [мікроплівка]

Для нотних видань – [ноти]

МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ

Елемент варіюється/змінюється залежно від типу і виду джерел інформації, на які посилаються або які цитують.

В описі книг подається інформація про публікацію, що складається із місця видання та назви видавця (видавництва), що відмежовується знаком «двокрапка» (:); місце видання та знак «двокрапка» пробілом не відділяються.

Наприклад:

Харків: Граматика

Якщо неможливо ідентифікувати місце видання або назву видавця (видавництва), замість них використовуються аббревіатури:

«б. м.» – без місця (n. p. – no place)

«б. в.» – без видавництва (s. n. – sine nomine)

Наприклад:

Київ: б. в.

або

б. м.: Червона Калина.

або

б. м.: б. в.

В описі статей журналів та наукових збірників, що продовжується, місцезнаходження – це його назва та номери тому, випуску, сторінки. Позначення номера журналу або скорочення слів: том, випуск, частина – не використовуються. Номер журналу або збірника відокремлюється від сторінок комою (,), а перед сторінками вказується маленька літера (с.) без пробілу.

Наприклад:

Імідж сучасного педагога, 8/9, с.3–8.

В описі статей із газет – це повна назва газети, число, місяць (скорочено) та номер сторінки.

Наприклад:

Сучасна освіта України, 7 Груд., с.10.

В описі статей, що є складовими частинами видання (статті у збірниках, енциклопедіях, довідниках або окремі розділи книг) місцезнаходження – це автор, рік, назва самого видання, номер тому або випуску та сторінки, на яких розміщена стаття. Вони подаються після позначення зв'язку великою літерою «В».

Наприклад:

Плохій, З.П., 2008. Гуманітарна освіта. В: Кремінь, В.Г. ред., 2008. *Енциклопедія освіти*. Київ: Юрінком Інтер. с.159.

В описі документів з інтернету – це URL адреса (англ. Uniform Resource Locator – Уніфікований локатор ресурсів, стандартизована адреса електронних ресурсів в інтернеті). Вона включає елементи: «режим доступу», після якого через знак “двокрапка” «:» вказується назва сайту (за потреби), адреса в кутових дужках < > та дата звернення у квадратних дужках [].

Схема: Режим доступу: Назва сайту <адреса URL> [Дата звернення].

Наприклад:

Режим доступу: Інститут модернізації змісту освіти <<https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-10-klas-2018/04-istoriya-ukrainy-10-klas/istoriya-10-kl-final.pdf>> [Дата звернення: 10 Червня 2021].

або

Режим доступу: <<https://nauka-online.com/ua/publications/pedagogika/2019/12/sotsialni-merezhi-yak-zasib-samoosviti/>> [Дата звернення: 10 Червня 2021].

В описі книг і статей з присвоєним цифровим ідентифікатором об'єкта (DOI) бібліографічний опис здійснюється за тими ж правилами, що і їх друковані варіанти, у кінці додається індекс DOI.

Наприклад:

10.25313/2520-2057-2018-4-36.

або

<https://doi.org/10.31649/2524-1079-2019-4-2-173-179>.

Якщо стаття або книга має DOI та URL, то в бібліографічному описі перевага надається DOI, який є постійним ідентифікатором, що замінює веб-адресу.

ПРИКЛАДИ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ

Книга : один автор

Прізвище, Ініціали., Рік. *Назва книги*. Відомості про видання.
Місце видання: Видавництво.

Наумов, Б.М., 2013. *В. О. Сухомлинський та сучасна освіта*. Харків: Стеценко І. І.

Андрущенко, В.П., 2008. *Роздуми про освіту: статті, нариси, інтерв'ю*. 2-ге вид., доп. Київ: Знання України.

Толочко, С.В., 2019. *Концепція та методика формування науково-методичної компетентності викладачів у системі післядипломної педагогічної освіти*. Ніжин: Вид-во НДУ імені М. Гоголя.

Книга : декілька авторів

Прізвище, Ініціали., Прізвище, Ініціали і/та* Прізвище, Ініціали., Рік.
Назва книги. Відомості про видання. Місце видання: Видавництво.

Калічак, Ю. та Чупахіна, С., 2019. *Підготовка майбутніх педагогів до організації міжособистісної взаємодії в умовах інклюзивного освітнього простору*. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету.

Беленька, Г.В., Науменко, Т.С. і Половіна, О.А., 2014. *Дошкільнятам про світ природи. Старший дошкільний вік*. 2-ге вид. Київ: Генеза.

Богініч, О.Л., Левінець, Н.В., Лохвицька, Л.В. і Сварковська, Л.А., 2014. *Фізичне виховання, основи здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей старшого дошкільного віку*. 2-ге вид. Київ: Генеза.

* сполучник «і» або «та» обирається залежно від попередніх літер (ініціалів) – голосних або приголосних.

Гладуш, В.А., Бондаренко, З.П., Зимівець, Н.В., Нетьосов, С.І. та Никоненко, Н.В., 2015. *Удосконалення підготовки корекційного педагога в умовах університетської освіти*. Дніпропетровськ: Акцент.

Хриков, Є.М., Кравченко, О.І., Сич, Т.В., Птахіна, О.М., Саєнко, О.О., Розказов, А.Г., Іванов, Є.В., Паславська, І.С. і Циган, Н.В., 2019. *Актуальні проблеми освітнього, публічного та соціального менеджменту*. Харків: ХОГОКЗ.

Книга : редактор

Прізвище, Ініціали редактора. ред., Рік. *Назва книги*. Відомості про видання.
Місце видання: Видавництво.

Биковська, О.В. ред., 2018. *Стратегія розвитку позашкільної освіти*. Київ: АЛКОН.

Жила, В.І. ред., 2016. *Методологія університетської освіти: збірник науково-методичних праць*. Харків: Лідер.

Шейко, В.М., Кушнарєнко, Н.М. і Каністратенко, М.М. ред., 2016. *Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття: матеріали всеукраїнської науково-теоретичної конференції молодих учених, 21-22 квітня 2016 р.* Харків: ХДАК.

Книга: укладач

Прізвище, Ініціали укладача. уклад., Рік. *Назва книги*. Відомості про видання.
Місце видання: Видавництво.

Євстратов, П.І. та Зорій, Я.Б. уклад., 2015. *Фізична культура і спорт в національній економіці: навчальний посібник*. Чернівці: Рута.

Злепко, С.М. і Штофель, Д.Х. уклад., 2017. *Методичні вказівки до самостійної роботи студентів з вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень»*. Вінниця: ВНТУ.

Топузов, О.М., Лотоцька, А.В. і Онопрієнко, О.В. уклад., 2019. *Початкова освіта*. Київ: Оріон.

Книга: упорядник

Прізвище, Ініціали упорядника. упоряд., Рік. *Назва книги*.
Відомості про видання. Місце видання: Видавництво.

Харченко, Н. упоряд., 2017. *Креативна педагогіка: 144 форми, прийоми і методи роботи для творчого навчання і виховання*. Київ: Шкільний світ.

Книга: автор-укладач

Прізвище, Ініціали автора-укладача. авт.-уклад., Рік. *Назва книги*.
Відомості про видання. Місце видання: Видавництво.

Мельник, Ю.Б. авт.-уклад., 2016. *Педагогіка вищої школи: в схемах і таблицях*. Харків: ХОГОКЗ.

Розлущка, Г.М. і Розман, І.І. авт.-уклад., 2016. *Навчально-методичний посібник з курсу «Педагогіка»: для студентів спеціальності «Здоров'я людини»*. Ужгород: Говерла.

Книга : автор і перекладач

Прізвище, Ініціали., Рік. *Назва книги*. Переклад з* Ініціали,
Прізвище перекладача. Відомості про видання. Місце видання: Видавництво.

Шірен, Йост. ред., 2019. *Вальдорфська педагогіка та педагогічна наука: аналіз і перспективи розвитку*. Переклад з німецької Н. Басай та О. Гичка. Київ: Педагогічна думка.

Літкотт-Гаймс, Джулі, 2016. *Як виховати дорослого: зламайте батьківські стереотипи та підготуйте свою дитину до успіху*. Переклад з англійської О. Замойська. Київ: Наш Формат.

* вказати мову.

Книга : автор-організація

Назва організації, Рік. *Назва книги*. Відомості про видання.

Місце видання: Видавництво.

Міністерство освіти і науки України, 2005. *Державна програма розвитку освіти в Україні на 2006-2010 роки*. Київ: б. в.

Академія наук вищої школи України, 2006. *Звіт про науково-організаційну діяльність Академії наук вищої школи України в 2006 році*. Київ: Експрес.

Книга без автора

Анонім, Рік. *Назва книги*. Відомості про видання. Місце видання:

Видавництво.

Анонім, 2006. *Програми для 2-4 класів загальноосвітніх закладів для глухих дітей*. Київ: Неопалима купина.

Анонім, 2010. *Улюблений букварик*. Київ: Перо.

Релігійні книги

Назва, Рік. Місце видання: Видавництво.

Біблія, або книги Святого письма Старого й Нового Заповіту, 2019. Київ: Східноєвропейська гуманітарна місія.

Коран. Переклад смислів українською мовою, 2016. Київ ; Дніпро: Середняк Т. К.

Тора. Пятикнижие Моисеево, 2006. Київ: Юніор Пресс.

Багатотомні видання

Прізвище, Ініціали. (ред., редкол.), Рік. *Назва книги*. Відомості про видання.

Місце видання: Видавництво.

Сухомлинська, О.В. ред., 2005. *Українська педагогіка в персоналіях: у 2 кн.* Київ: Либідь.

Драгоманов, М.П., 2007. *Вибрані праці: у 3 т.* Київ: Знання України.

Жулинський, М.Г, Бондар, М.П., Бронь, О.В., Дзюба, І.М., Смілянська, Л.В., Стус, Д.В. і Чамата, Н.П. редкол., 2012-2015. *Шевченківська енциклопедія: в 6 т.* Київ: б. м.

Окремий том багатотомного видання

Прізвище автора/редактора тому, Ініціали., Рік. *Назва тому.*

Відомості про видання. Місце видання: Видавництво.

Сухомлинська, О.В. ред., 2005. *Українська педагогіка в персоналіях: у 2 кн. Книга перша: X-XIX століття.* Київ: Либідь.

Бронь, О.В. і Смілянська, Л.В. ред., 2015. *Шевченківська енциклопедія: в 6 т. Т. 5: Пе–С.* Київ: б. в.

Дисертація

Прізвище, Ініціали автора., Рік. *Назва дисертації.* Науковий ступінь.

Офіційна назва організації, в якій захищено дисертацію.

Волинець, Т.В., 2020. *Методика реалізації принципу наступності у навчанні природознавства і фізики в основній школі.* Кандидат наук. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова.

Оленєв, Д.Г., 2020. *Методичні засади формування здоров'язберезувальної компетентності студентів вищих технічних навчальних закладів.* Доктор наук. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова.

Матеріали конференцій

Прізвище, Ініціали (ред., уклад., упоряд.), Рік. *Назва книги.*

Відомості про видання. Місце видання: Видавництво.

Хохлова, Т.С. і Ступак, Ю.О. уклад., 2019. *X Міжнародна конференція молодих вчених «Молоді вчені 2019 – від теорії до практики», 07 березня 2019 р., м. Дніпро, Україна.* Дніпро: Дике поле.

Кіпенський, А.В., Білоус, О.В., Блещунова, К.М., Борейко, Н.Ю., Кравченко, Т.П., Любієв, А.І. та Юшко, О.В. ред., 2019. *I Міжнародна науково-практична конференція «Здоров'я нації і вдосконалення фізкультурно-спортивної освіти», 3-4 жовтня 2019 року.* Харків: Друкарня «Мадрид».

Київський національний університет технологій та дизайну, 2019. *Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації», 4 жовтня 2019 року.* Київ: КНУТД.

Патент

Прізвище винахідника, Ініціали., Організація, Рік. *Назва патенту.* Країна.
Номер патенту (статус^{*})

Михайлюк, Є.Л., Іванько, О.Г. і Малахова, С.М., Запорізький державний медичний університет, 2014. *Спосіб проведення лікарсько-педагогічних спостережень.* Україна. 90071

Корягін, В.М. і Блавт, О.З., Національний університет «Львівська політехніка», 2015. *Спосіб оцінювання рухливості опорно-рухового апарату у фізичному вихованні.* Україна. 100912.

Стандарт

Назва організації, Рік. *Код та повна назва стандарту.* Місце видання:
Видавництво.

Державний стандарт України, 2000. *ДСТУ 3910-99 Охорона природи. Поводження з відходами. Класифікація відходів. Порядок найменування відходів за генетичним принципом і віднесення їх до класифікаційних категорій (ГОСТ 17.9.1.1-99).* Київ: Держстандарт України.

Книжкова палата України імені Івана Федорова, 2016. *ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання.* Київ: ДП «УкрНДНЦ».

* якщо заявка.

Нотні видання

Прізвище композитора, Ініціали., Рік. *Назва*. [ноти] Місце видання:
Видавництво.

Ольшевський, В.І., 2017. *Твори для юних бандуристів*. [ноти] Тернопіль:
Навчальна книга – Богдан.

Бах, Й.С., 1995. *Триголосні інвенції: для фортепіано*. [ноти] Київ: Музична
Україна.

Мапи

Видавець (виробник), Рік. *Назва*, серія мап, кількість друкованих аркушів,
масштаб. Місце видання: Видавництво.

ДНВП «Картографія», 2008. *Україна*, 2 друк. арк., 1:750000.
Дніпропетровськ: ЗАТ ЛУНАПАК.

Складові частини документа

Частина книги (розділ, глава)

Прізвище, Ініціали автора(ів) розділу., Рік. Назва розділу. В: Прізвище,
Ініціали автора(ів) книги., Рік. *Назва книги*. Місце видання: Видавництво.
сторінки.

Єжова, Т.Є., 2014. Сутність і зміст соціального виховання дітей та молоді. В:
Безпалько, О.В. ред., 2014. *Соціальна педагогіка: навчальний посібник*. Київ:
Академвидав. с.42–55.

Лебединець, Г., 2019. Тенденції розвитку наукової діяльності професорсько-
викладацького складу кафедр педагогічного спрямування НПУ імені
М. П. Драгоманова (Київського педагогічного інституту) в контексті
розбудови освіти (60–90-ті рр. ХХ ст.). В: Вовк, Л.П., Падалка, О.С.,
Вознюк, О.В. і Вовк, Я.О., 2019. *З історії наукових студій викладачів НПУ
імені М. П. Драгоманова (до 185-річчя НПУ)*. Київ: СПД Чаплинська Н.В.
с.84–110.

Стаття із збірника

Прізвище, Ініціали автора(ів) розділу., Рік. Назва статті.
В: Прізвище, Ініціали автора(ів) книги., Рік. *Назва збірника*.
Місце видання: Видавництво. сторінки.

Зотова-Садило, О.Ю., 2018. Трансформація ідей В. О. Сухомлинського щодо організації позаурочної роботи у практиці сучасного вищого навчального закладу. В: Чепіль, М. ред., 2018. *Педагогіка Василя Сухомлинського: від традицій до інновацій*. Дрогобич: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. с.93–104.

Стаття з довідника або енциклопедії

Прізвище, Ініціали автора(ів) розділу., Рік. Назва статті.
В: Прізвище, Ініціали автора(ів) книги., Рік. *Назва довідника/енциклопедії*.
Місце видання: Видавництво. сторінки.

Коваленко, Є., 2001. Дошкільний вік. В: Ярмаченко, М.Д. ред., 2001. *Педагогічний словник*. Київ: Педагогічна думка. с.163–164.

Плохій, З.П., 2008. Гуманітарна освіта. В: Кремінь, В.Г. ред., 2008. *Енциклопедія освіти*. Київ: Юрінком Інтер. с.159.

Сявако, Є.І. та Скрипник, Г.А., 2008. Товариство «Просвіта». В: Скрипник, Г.А. редкол., 2008. *Історія української культури: у 5 т. Т. 4., Кн. 1: Українська культура першої половини XIX століття*. Київ: Наукова думка. с.873–883.

Стаття з журналу

Прізвище, Ініціали автора(ів)., Рік. Назва статті. *Назва журналу*.
Номер випуску/тому, Номер частини, сторінки.

Яценко, Т., 2020. Н. Й. Волошина – фундатор наукової школи в методиці навчання української літератури. *Український педагогічний журнал*. 2, с.75–86.

Дорожко, І.І., Туріщева, Л.В., Малихіна, О.Є. та Довженко, О.О., 2020. Дистанційне навчання: проблеми, виклики, поради. *Педагогічна майстерня: науково-методичний журнал*. 10(118), с.9–14.

Стаття з наукового збірника, що продовжується

Прізвище, Ініціали автора(ів)., Рік. Назва статті. *Назва збірника*.
Номер випуску/тому, Номер частини, сторінки.

Ноздрова, О.П., 2020. Застосування активних методів навчання у формуванні професійної компетентності майбутніх вчителів у процесі вивчення дисципліни «Педагогіка». *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки*. 1, с.185–190.

Левченко, В.В. і Форостюк, І.В., 2020. Розвиток культурної компетентності педагогів вищої школи. *Освітній дискурс*. 25(7–8), с.38–47.

Воронова, Н.С., 2019. Мультимедійні засоби в освіті. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 65, 2, с.21–26.

Стаття з газети

Прізвище, Ініціали автора(ів)., Рік. Назва статті. *Повна назва газети*, число і місяць (скорочено та з великої літери) видання газети, сторінки.

Шулкін, Д., 2020. Юридична освіта: стратегічні цілі й дискусійні питання. *Сучасна освіта України*, 23 Лист., с.8–9.

Корольов, Ю. та Казименко, Т., 2020. Карантин і школа. *Сучасна освіта України*, 7 Груд., с.10.

Інтерв'ю

Прізвище, Ініціали опитуваного, Рік. Назва інтерв'ю. Інтерв'ював... ім'я та прізвище. *Назва газети*, число і місяць видання газети, сторінки.

Ніколаєнко, С., 2021. У змінах мають бути послідовність і наступність. Інтерв'ював Максим Короденко. *Освіта України*, 8 Лют., с.6–7.

Законодавчі документи

Закон : книга

*Назва закону та рік (номер). Рік. Відомості про видання. Місце видання:
Видавництво.*

Закон України «Про загальну середню освіту». 2020. Харків: Право.

Закон України «Про вищу освіту». 2015. Київ: Правова єдність.

*Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України
28 червня 1996 року : із змінами станом на 1 січня 2006 року. 2006. Київ:
Юридична думка.*

Закон : частина збірника

*Назва закону та рік (номер). В: Прізвище, Ініціали (упорядника,
укладача редактора), або Назва організації, Рік. Назва збірника.
Відомості про видання. Місце видання: Видавництво. сторінки.*

*Закон України «Про освіту» 1991 (№1060-ХІІ). В: Верховна Рада України,
2002. Законодавство України про освіту: збірник законів за станом на
10 березня 2002 року. Офіційне видання. Київ: Парламентське видавництво.
с.3–27.*

*Закон України «Про авторське право і суміжні права» 1999 (№ 3792-ХІІ). В:
Шевченко, М.М., Чижевський, Б.Г., Андрощук, Г.О. та Семенюк, С.В.
упоряд., 2013. Законодавство України у сфері інтелектуальної власності:
збірник законодавчих актів станом на 1 лютого 2013 р. Офіційне видання.
Київ: Парламентське видавництво. с.181–222.*

Накази, постанови, розпорядження із періодичного збірника, журналу

Назва державного органу, Рік. Повна назва наказу (постанови, розпорядження). *Назва збірника, журналу*. Номер випуску/тому, Номер частини, сторінки.

Міністерство освіти і науки України, 2020. Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів третіх і четвертих класів Нової української школи: наказ від 16.09.2020 р. № 1146. *Початкове навчання та виховання*. 31/33, с.2–7.

Міністерство освіти і науки України, 2020. Щодо організації роботи закладів загальної середньої освіти у 2020/2021 навчальному році: лист від 05.08.2020 року № 1/9-420. *Інформаційний збірник для освітян*. 8, с.89–93.

Накази, постанови, розпорядження із газети

Назва державного органу, Рік. Повна назва наказу (постанови, розпорядження). *Назва газети*, число і місяць (скорочено) видання газети, сторінки.

Президент України, 2020. Про вдосконалення вищої освіти в Україні: указ від 3 червня 2020 р. № 210. *Урядовий кур'єр*, 6 Черв., с. 1.

Кабінет Міністрів України, 2021. Про затвердження плану заходів з реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі на 2021 рік: розпорядження від 23 грудня 2020 р. № 1668-р. *Урядовий кур'єр*, 19 Січ., с. 9–10.

Електронний ресурс

Електронна книга

Автор, ініціали., Рік. *Назва книги*. [електронна книга] Місце видання:
Видавець. Режим доступу: Назва сайту <адреса URL> [Дата звернення].

Максимюк, С.П., 2005. *Педагогіка: навчальний посібник*. [електронна книга] Київ: Кондор. Режим доступу: Чернігівське вище професійне училище побутового обслуговування <https://4vpuo.org.ua/download/metod_prob1/pedagogika.pdf> [Дата звернення: 8 Грудня 2020].

Пометун, О. та Гупан, Н., 2018. *Історія України: підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти*. [електронна книга] Київ: Опіон. Режим доступу: Інститут модернізації змісту освіти <<https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyku-10-klas-2018/04-istoriya-ukrainy-10-klas/istoriya-10-kl-final.pdf>> [Дата звернення: 8 Грудня 2020].

Електронна книга: Google Books

Автор, ініціали., Рік. *Назва книги*. [електронна книга] Місце видання:
Видавець. Режим доступу: Google Books <адреса URL> [Дата звернення].

Левченко, Т.І., 2007. *Європейська освіта: конвергенція та дивергенція*. [електронна книга] Вінниця: Нова книга. Режим доступу: Google Books <https://books.google.com.ua/books?id=250RCgAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0&hl=uk&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q=%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0&f=false> [Дата звернення: 19 Травня 2021].

Романовський, О.О., 2002. *Теорія і практика зарубіжного досвіду в підприємницькій освіті України*. [електронна книга] Київ: Деміур. Режим доступу: Google Books <https://books.google.com.ua/books?id=Q5rYDwAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B0+%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0&hl=uk&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q=%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B0%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0&f=false> [Дата звернення: 19 Травня 2021].

Статті з електронних журналів*

Прізвище, Ініціали автора(ів)., Рік. Назва статті. *Назва журналу*, [електронний журнал] Номер випуску/тому, Номер частини. Режим доступу: <адреса URL> [Дата звернення].

Карпало, Н.Я., 2019. Соціальні мережі як засіб самоосвіти. *Наука онлайн* [електронний журнал] 12. Режим доступу: <<https://nauka-online.com/ua/publications/pedagogika/2019/12/sotsialni-merezhi-yak-zasib-samoosviti/>> [Дата звернення: 9 Грудня 2020].

Левківський, М.К. і Макаревич, М.Л., 2020. Організація виховної роботи під час карантину. *Житомирщина педагогічна*, [електронний журнал] 3(19). Режим доступу <<https://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2020/08/19%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87.pdf>> [Дата звернення: 11 Грудня 2020].

Статті з інтернет-газети

Прізвище, Ініціали автора(ів)., Рік. Назва статті. *Повна назва газети*, [онлайн] число і місяць видання газети. Режим доступу: <адреса URL> [Дата звернення].

Шамонова, О., 2020. Молодіжні й не тільки обміни. Чому їх має бути якомога більше в нашій освіті. *Українська правда*, [онлайн] 27 Листопада. Режим доступу: <<https://life.pravda.com.ua/columns/2020/11/27/243177/>> [Дата звернення: 11 Грудня 2020].

Гергель, Д., 2020. Він більше не нянька – як за кілька місяців змінилась роль вчителя в Україні. *Gazeta.ua*, [онлайн] 13 Жовтня. Режим доступу: <https://gazeta.ua/articles/edu-and-science/_vin-bilshe-ne-nyanka-yak-za-kilka-misyaciv-zminilasya-rol-uchitelya-vukrayini/990182> [Дата звернення: 11 Грудня 2020].

* Призначено виключно для статей електронних журналів. Якщо журнал має друкований та електронний варіант, то бібліографічний опис такої статті здійснюється за друкованим варіантом.

Стаття з інтернету

Прізвище, Ініціали автора(ів)., Рік. Назва статті. *Назва сайту*. [онлайн]
Режим доступу: <адреса URL> [Дата звернення].

Марковська, М., 2020. Що таке програма соціально-емоційного та естетичного навчання і як вона працює. *Нова Українська школа*. [онлайн]
Режим доступу: <<https://nus.org.ua/articles/shho-take-programa-sotsialno-emotsijnogo-ta-etychnogo-navchannya-i-yak-vona-pratsyuue/>> [Дата звернення: 11 Грудня 2020].

Багдасарова, О.М., 2020. Інклюзія в Новій Українській Школі. *Всеосвіта*. [онлайн]
Режим доступу: <<https://vseosvita.ua/library/statta-inkluzia-v-novij-ukrainskij-skoli-389015.html>> [Дата звернення: 11 Грудня 2020].

Статті з наукометричних баз даних (Scopus, Web of Science тощо)

Прізвище, Ініціали автора(ів)., Рік. Назва статті. *Назва журналу*, [онлайн]
Номер випуску/тому, Номер частини, сторінки. Режим доступу: Назва бази даних <адреса URL> [Дата звернення].

Кивлюк, О.П., 2014. Глобалізація та інформатизація освіти в предметному полі філософії освіти. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*, [онлайн] 57, с.192–200. Режим доступу: Google Академія <<http://vestnikzgia.com.ua/article/viewFile/24927/22390>> [Дата звернення: 16 Грудня 2020].

Nesterova, M., Dielini, M., Shynkaruk, L. and Yatsenko, O., 2020. Trust as a cognitive base of social cohesion in the university communities. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education*, [online] 8(1), pp.15–23. Available at: Web of Science <<https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/2334-847X/2020/2334-847X2001015X.pdf>> [Accessed date 16 December 2020].

Анотація статті наукометричних баз даних (Scopus, Web of Science тощо)

Прізвище, Ініціали автора(ів)., Рік. Назва статті. *Назва журналу*, [онлайн]
Номер випуску/тому, Номер частини, сторінки. Анотація. Режим доступу:
Назва бази даних <адреса URL> [Дата звернення].

Базалук, О.О., 2020. Філософія освіти: її роль та місце в системі філософського знання. *Філософські обрії*, [онлайн] 10. Анотація. Режим доступу: Google Академія <https://scholar.google.ru/citations?user=J-SKongAAAAJ&hl=ru&oi=sra#d=gs_md_cita-d&u=%2Fcitations%3Fview_op%3Dview_citation%26hl%3Dru%26user%3DJ-SKongAAAAJ%26cstart%3D20%26pagesize%3D80%26citation_for_view%3DJ-SKongAAAAJ%3AB3FOqHPINUQC%26tzom%3D-120> [Дата звернення: 16 Грудня 2020].

Berezivska, L.D., 2020. Secondary education reform in independent Ukraine: The evolution of national legislation (1991–2017). *Ricerche di Pedagogia e Didattica*, [online] 15(1), pp.53–69. Summary. Available at: Scopus <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85087353036&origin=resultslist&sort=plf-f&src=s&nlo=&nlr=&nls=&sid=dfd1b2e1611763b_9275818e847e1ecda&sot=a&sdt=a&sl=42&s=National+Pedagogical+Dragomanov+University&relpos=47&citeCnt=0&searchTerm=>> [Accessed date 16 December 2020].

Закон

Назва закону та рік (номер). [онлайн] Режим доступу: <адреса URL>
[Дата звернення].

Закон України Про вищу освіту 2014 (№ 1556-VII). [онлайн] Режим доступу: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>> [Дата звернення: 17 Травня 2021].

Закон України Про фахову передвищу освіту 2021 (№ 2745-VIII). [онлайн] Режим доступу: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>> [Дата звернення: 18 Травня 2021].

Накази, постанови, розпорядження

Назва державного органу, Рік. Повна назва наказу (постанови, розпорядження). [онлайн] Режим доступу: <адреса URL> [Дата звернення].

Міністерство освіти і науки України, 2021. Про модернізацію програмного забезпечення єдиної державної електронної бази з питань освіти: наказ від 12 квітня 2021 р. № 411. [онлайн] Режим доступу: <<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-modernizaciyu-programnogo-zabezpechennya-yedinoyi-derzhavnoyi-elektronno>> [Дата звернення: 18 Травня 2021].

Кабінет Міністрів України, 2020. Про затвердження Порядку забезпечення допоміжними засобами для навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах освіти: постанова від 9 грудня 2020 р. № 1289. [онлайн] Режим доступу: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1289-2020-%D0%BF#Text>> [Дата звернення: 18 Травня 2021].

Документ у форматі PDF

Прізвище, Ініціали автора(ів)., Рік. *Назва документа*. [pdf] Місце публікації: Видавець (якщо відомо). Режим доступу: <адреса URL> [Дата звернення].

Міністерство освіти і науки України, 2016. *Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи*. [pdf] Режим доступу: <<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>> [Дата звернення: 16 Грудня 2020].

Ніколаєв, Є.Б., ред., 2017. *Вища освіта в Україні: порядок денний для реформ*. [pdf] Київ: Фонд Конрада Аденауера. Режим доступу: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2018/07/Vishha-osvita-v-Ukrai--ni_-poryadok-dennii---dlya-reform-Pdf-v_1.pdf> [Дата звернення: 16 Грудня 2020].

Соціальні мережі

Прізвище, Ініціали автора., Рік. Заголовок сторінки.
[Назва соціальної мережі*] Число та місяць написання. Режим доступу:
<URL> [Дата звернення].

Ступицька, Л., 2021. До наступного світлого свята пропоную розучувати з учнями пісню «Христос воскрес!». [Facebook] 18 Квітня. Режим доступу: <<https://www.facebook.com/groups/474745919939201/permalink/976447449769043>> [Дата звернення: 18 Травня 2021].

Сарган, Л., 2019. Повернемося до теми дипломів недержавного зразка. [Twitter] 18 Жовтня. Режим доступу: <<https://twitter.com/SarganLarysa/status/1185086355359055872>> [Дата звернення: 18 Травня 2021].

Блог

Прізвище, Ініціали автора., Рік. Назва запису в блозі. *Назва блогу*, [блог]
Число та місяць публікації. Режим доступу: <URL> [Дата звернення].

Бойко, Н.В., 2018. Сьогодні на уроці діти навчилися виготовляти мікропрепарат з лусочки цибулі. *БІОМАНІЯ*, [блог] 24 Вересня. Режим доступу: <<http://nataboyko.blogspot.com/2018/09/6-2.html#more>> [Дата звернення: 19 Травня 2021].

Гордієнко, О.Л., 2015. Логічно-аналітичні задачі з хімії. *Блог вчителя хімії Гордієнко О. Л.*, [блог] 11 Січня. Режим доступу: <http://oleksdigor.blogspot.com/2015/01/blog-post_11.html> [Дата звернення: 19 Травня 2021].

Відео YouTube

Назва каналу, Рік. *Назва відео*, назва рубрики (за наявності). [відео онлайн]
Режим доступу: <URL> [Дата звернення].

EdEra, 2021. *Підготовка до вивчення мови. З чого почати?* [відео онлайн]
Режим доступу: <<https://www.youtube.com/watch?v=pO0htXJFFNM>> [Дата звернення: 19 Травня 2021].

* Facebook, Instagram, Twitter.

Вікторія Козак, 2020. *Мінуси універу / реальне студентське життя / вища освіта*. [відео онлайн] Режим доступу: <<https://www.youtube.com/watch?v=zNSM3A5eJZw>> [Дата звернення: 19 Травня 2021].

DOI **(цифровий ідентифікатор об'єкта)**

Книга

Автор, ініціали., Рік. *Назва книги*. Місце видання: Видавець. DOI.

Моторин, Р.М., 2019. *Міжнародна статистика. Організація та методологія: підручник*. Київ: Київський національний торговельно-економічний університет. <http://doi.org/10.31617/p.knute2019-648>

Дроздова, І.В., Храмцова, В.В., Гончар, Ю.О. та Колганов, І.А. упоряд., 2018. *Молодь з особливими потребами: психологічні аспекти медико-соціальної експертизи. Методичні рекомендації*. Київ: ТОВ Видавничий дім «Інтернаука». 10.25313/2520-2057-2018-4-36.

Стаття з журналу

Прізвище, Ініціали автора(ів)., Рік. Назва статті. *Назва журналу*. Номер випуску/тому, Номер частини, сторінки. DOI.

Мястковська, М., Кобилянська, І. та Васаженко Н., 2019. Аналіз недоліків використання інформаційно-комунікаційних технологій у закладах вищої освіти. *Педагогіка безпеки*. 4, 2, с.173–179. <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2019-4-2-173-179>.

Стаття з електронного журналу

Прізвище, Ініціали автора(ів)., Рік. Назва статті. *Назва журналу*, [електронний журнал], Номер випуску/тому, Номер частини, сторінки. DOI.

Скальський, В., 2017. Караїмська громада Києва в 1917 році. *Judaica Ukrainica*, [електронний журнал], 6, с.77–89. 10.14653/ju.2017.06

Архівні документи

Схема: Прізвище, Ініціали автора(ів) або назва організації, Рік. *Назва документа*. [тип носія] Назва зібрання / фонду / колекції, номер документа.
Місто: Назва архіву.

Пояснення елементів бібліографічного опису:

Прізвище, Ініціали автора(ів) або назва організації («Автор») - одноосібний автор; авторський колектив; особи, які відіграли головну роль у створенні документа – редактори, укладачі, упорядники; корпоративні автори (асоціації, компанії, державні установи – ті організації, що здійснили/визнали/підтвердили видання документа (у випадку, коли немає одноосібного автора, авторського колективу, осіб).

Рік – рік створення документа.

Назва документа – назва архівного документа.

[*тип носія*] – тип носія інформації архівного документа (машинопис, рукопис, мікроплівка (для документів на роликах)).

Назва зібрання, фонду, колекції – назва зібрання, фонду або колекції.

Номер документа – позначення: фонду, опису, справи та аркушів документа.

Місто – місто, в якому знаходиться архів.

Назва архіву – Офіційна назва архіву.

Окремий документ

Міністерство народної освіти, 1916. *Положение о Киевском Педагогическом Институте*. [машинопис] Колекція попечителя Київського навчального округу, м. Київ, Ф. 707, Оп. 160, Спр. 38, Ч. 1, Арк. 272–237. Київ: Центральний державний історичний архів України, м. Київ.

Архівна справа

Київський педагогічний інститут, 1942. *Списки робітників Видавництва при Київському Педагогічному Інституті. Заяви про прийняття на роботу до Інституту*. [машинопис] Київський педагогічний інститут, м. Київ, Ф. Р-4762, Оп. 1., Спр. 2. Арк. 51. Київ: Державний архів Київської області.

ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДАННЯ СПИСКУ ПОСИЛАНЬ

Список повинен містити перелік усіх джерел, які були використані у написанні наукової роботи. Мета списку – надати інформацію про використані джерела, щоб їх можна було легко відшукати.

Загальні правила укладання:

- Список розміщується в кінці роботи на окремій сторінці. Назва «Список посилань» пишеться по центру рядка без лапок;
- Список посилань не нумерується;
- Бібліографічний опис має містити обов'язкові елементи, такі як «авторство», «рік», «назва», «місцезнаходження», що необхідні для ідентифікації вказаного джерела;
- Список організовується в алфавітному порядку для усіх типів джерел: книг, статей, архівних документів, інтернет-ресурсів тощо;
- Кожен бібліографічний опис вирівнюється по лівому краю рядка;
- Міжрядковий інтервал бібліографічних описів становить 1 см.;
- Відстань між бібліографічними описами становить 2 см.;

Наприклад:

Андрущенко, В.П., 2008. *Роздуми про освіту: статті, нариси, інтерв'ю*. 2-ге вид., доп. Київ: Знання України.

Волинець, Т.В., 2020. *Методика реалізації принципу наступності у навчанні природознавства і фізики в основній школі*. Кандидат наук. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова.

Левченко, В.В. і Форостюк, І.В., 2020. Розвиток культурної компетентності педагогів вищої школи. *Освітній дискурс*. 25(7-8), с.38–47.

Максимюк, С.П., 2005. *Педагогіка: навчальний посібник*. [електронна книга] Київ: Кондор. Режим доступу: Чернігівське вище професійне училище побутового обслуговування <https://4vripo.org.ua/download/metod_prob1/pedagogika.pdf> [Дата звернення: 8 Грудня 2020].

Плохій, З.П., 2008. Гуманітарна освіта. В: Кремень, В.Г. ред., 2008. *Енциклопедія освіти*. Київ: Юрінком Інтер. с.159.

-
- Якщо у списку вказується декілька робіт одного автора, тоді записи розташовуються в прямому хронологічному порядку за роками публікації;

Наприклад:

Макаренко, А.С., 1969. *Педагогічна поема*. Київ: Молодь.

Макаренко, А.С., 1972. *Книга для батьків*. Київ: Радянська школа.

Макаренко, А.С., 1988. *Прапори на баштах*. Київ: Молодь.

- Якщо роботи одного автора опубліковані в один і той самий рік, вони розміщуються в алфавітному порядку за назвами робіт, до року додається мала літера, за алфавітом. 2020а, 2020б, 2020в і т. д...

Наприклад:

Кірсанова, С.С., 2020а. Педагогічні умови формування готовності студентської молоді до міжособистісної взаємодії у полікультурному вимірі педагогічної освіти. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2(18), с.86–96.

Кірсанова, С.С., 2020б. Складові професійної готовності студентів до міжособистісної взаємодії в полікультурному середовищі педагогічного університету. *Гірська школа українських Карпат*. 23, с.106–110.

Кірсанова, С.С., 2020в. Формування міжособистісних взаємин студентської молоді в полікультурному просторі закладів вищої освіти. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія «Педагогіка»*. 2(23), с.36–41.

ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ І REFERENCES

В Україні транслітерація у вигляді референсу (References) є необхідним елементом для наукових статей. Згідно з вимогами представлення наукових публікацій у фахових періодичних виданнях кожна стаття повинна мати: індекс DOI, якісний англomовний переклад метаданих статті (автор, назва, анотація, ключові слова) та References, що повторює список посилань латинським алфавітом і наводить кириличні джерела(видання) у транслітерованому вигляді. References необхідний для коректного індексування посилань статті наукометричними базами даних («Scopus», «Web of Science», «Index Copernicus» та ін.) та знаходження їх міжнародними пошуковими системами («Google» тощо). *В такий спосіб, українські наукові доробки мають бути інтегровані до європейського наукового простору (в теорії).* References має бути оформлений відповідно до одного з міжнародних стандартів посилання та цитування в наукових роботах.

Основні правила оформлення «References»

- Транслітерований бібліографічний опис зберігає всі елементи стилю та складається за тими ж правилами, що і його кириличний варіант.

В елементі «Авторство»:

- Прізвище та ініціали автора наводяться відповідно до правил транслітерації;
- Прізвища та ініціали іноземних (англomовних) авторів подаються без транслітерації;
- Якщо прізвища та ініціали вітчизняних авторів вказані латинським шрифтом у публікації, то вони подаються без транслітерації.
- Якщо організація має офіційну англomовну назву, вона не транслітерується.

В елементі «Назва»:

- Назва (книги / статті / дисертації / законодавчого документа / електронної публікації тощо) наводиться відповідно до правил транслітерації, а після неї в квадратних дужках вказується переклад англійською мовою;
- Назви, які мають оригінальну або паралельну англomовну назву, вказуються без транслітерації;

В елементі «Формат»:

- Тип/вид носія інформації вказується у квадратних дужках «[]» англійською мовою.

В елементі «Місцезнаходження»:

- Для книжкових видань: місце видання і назва видавництва вказується відповідно до офіційної англійської назви;
- Якщо видавництво не має офіційної англійської назви, то здійснюється його транслітерація.
- Для статей: Назва журналів, збірників, періодичних видань наводиться відповідно до правил транслітерації;
- Якщо періодичне видання має офіційну паралельну назву англійською мовою, то ця назва наводиться без транслітерації;
- Для електронних публікацій з інтернету: електронна адреса, що включає елементи: Available at (Режим доступу); Транслітерована або англійська назва сайту (за потреби); URL у кутових дужках < > ; Accessed (Дата звернення) у квадратних дужках [].
- При транслітерації бібліографічного опису доцільно використовувати офіційні англійські переклади словосполучень, аббревіатур та скорочень:

Тези доповідей – Abstracts of Papers;

Матеріали (тези) конференції – Proceedings of the Conference Title;

Матеріали 5 міжнар. конференції (симпозіуму, з'їзду, семінару) – Proceedings of the 5rd International Conference (Symposium, Congress, Seminar);

Матеріали III Всеукраїнської конференції – Proceedings of the 3rd All-Ukrainian Conference;

Матеріали V Всеукраїнської науково практичної конференції – Proceedings of the 5th All-Ukrainian Scientific and Practical Conference;

Кандидат наук – Candidate's thesis;

Доктор наук – Doctor's thesis;

Автореферат дис. ... канд. наук – Extended abstract of candidate's thesis;

Автореферат дис. ... д-ра наук – Extended abstract of doctor's thesis;

Стаття = Ст. – article ;

В – In ;

Серія = Сер. – ser. ;

Частина = Ч. – part ;

та ін. – et al. ;

і/та – end ;

2-ге вид. – 2rd ed.

сторінка = с. – p.

сторінки = с. – pp. ;

Без дати публікації = б. д. = No date – n. d. ;
Без місця публікації = б. м. = No place – n. p. ;
Спеціальний випуск (розділ) – special issue (section) ;
Режим доступу – Available at;
Дата звернення – Accessed;
Редактор / редактори – Ed. / Eds. ;
Упорядник / упорядники – Comp. / Comps. ;
Перекладач – Trans ;
Електронна книга – [e-book] ;
Електронний журнал – [e-journal] ;
Ноти – [notes] ;
Онлайн – [online] ;
Дописи у блогах – [blog] ;
Відеоролики в YouTube – [video online] ;
Рукопис – [manuscript] ;
Машинопис – [typescript]

Важливі поради:

1. Більшість сучасних видань та наукових статей мають англomовний переклад прізвищ їх авторів та назв. Для правильного цитування саме їх слід використовувати у References, а не робити їх власний переклад.

2. Назви журналів і наукових збірників, що продовжуються, наводяться відповідно до офіційного латинського написання за ISSN. Їх легко знайти на сайті журналу.

3. Для транслітерації варто користуватись онлайн-конвертерами окремо для української та російської мов:

- «Стандартна українська транслітерація» (у випадному списку: «Стандарт Паспортний КМУ 2010») – <http://translit.kh.ua/>
- «Трансліт УКРЛІТ.ORG» – <http://ukrlit.org/transliteratsiia>
- «Транслит по-русски» – <http://ukrlit.org/transliteratsiia>

Схема транслітерованого посилання:

Авторство, Рік. Назва [Англomовна назва]. [формат]. Місцезнаходження.

ПРИКЛАДИ

КНИГИ:

Один автор

Андрущенко, В., 2018. *Суспільство і школа в умовах соціальних змін*. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова.

Andrushchenko, V., 2018. *Suspilstvo i shkola v umovakh sotsialnykh zmin [Society and school in conditions of social change]*. Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M. P. Dragomanova.

декілька авторів

Беленька, Г.В., Науменко Т.С. і Половіна О.А., 2014. *Дошкільнятам про світ природи. Старший дошкільний вік*. 2-ге вид. Київ: Генеза.

Bielienka, H.V., Naumenko T.S. and Polovina O.A., 2014. *Doshkilniatam pro svit pryrody. Starshyi doshkilnyi vik [Preschoolers about the world of nature. Senior preschool age]*. 2nd ed. Kyiv: Heneza.

за редакцією

Биковська, О.В., ред., 2018. *Стратегія розвитку позашкільної освіти*. Київ: АЛОН.

Bykovska, O.V., ed., 2018. *Stratehiia rozvytku pozashkilnoi osvity [Extracurricular education development strategy]*. Kyiv: ALON.

багатотомні видання

Сухомлинська, О.В., ред., 2005. *Українська педагогіка в персоналіях: у 2 кн*. Київ: Либідь.

Sukhomlynska, O.V., red., 2005. *Ukrainska pedahohika v personaliiakh [Ukrainian pedagogy in personalities]* : 2 part. Kyiv: Lybid.

окремий том

Драгоманов, М.П., 2007. *Вибрані праці: у 3 т. Т. 2: Фольклористика. Літературознавство*. Київ: Знання України.

Drahomanov, M.P., 2007. *Vybrani pratsi: 3 part. Part. 2: Folklorystyka. Literaturoznavstvo [Selected works: in 3 vols. Vol. 2: Folklore. Literary Studies]*. Kyiv: Znannia Ukrainy.

дисертація

Волинець, Т.В., 2020. *Методика реалізації принципу наступності у навчанні природознавства і фізики в основній школі*. Кандидат наук. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова.

Volynets, T.V., 2020. *Methodology for the implementation of the principle of continuity in teaching environmental science and physics in institutions of secondary education*. Candidate's thesis. National Pedagogical Dragomanov University.

СТАТТІ:

стаття з журналу

Яценко, Т., 2020. Н. Й. Волошина – фундатор наукової школи в методиці навчання української літератури. *Український педагогічний журнал*. 2, с.75–86.

Yatsenko, T., 2020. N. Y. Voloshyna as the founder of a scientific school in the methodology of teaching ukrainian literature. *Ukrainian Educational Journal*. 2, pp.75–86.

стаття з наукового збірника, що продовжується

Левченко, В.В. і Форостюк, І.В., 2020. Розвиток культурної компетентності педагогів вищої школи. *Освітній дискурс*. 25(7-8), с.38–47.

Levchenko, V. and Forostiuk, I., 2020. Development of the cultural competence of high school teaching staff. *Educational discourse*. 25(7-8). pp. 38–47.

стаття з газети

Малолеткова, О., 2021. Держава розвиває освіту як підвалину людського капіталу. *Урядовий кур'єр*, 1 Черв., с.2.

Malolietkova, O., 2021. Derzhava rozvyvaie osvitu yak pidvalynu liudskoho kapitalu [The state develops education as the foundation of human capital]. *Uriadovyi kurier*, 1 June, p.2.

стаття з енциклопедії або довідника

Коваленко, Є., 2001. Дошкільний вік. В: Ярмаченко, М.Д., ред., 2001. *Педагогічний словник*. Київ: Педагогічна думка. с.163–164.

Kovalenko, Ye., 2001. Doshkilnyi vik [Preschool age]. In: Yarmachenko, M.D., red., 2001. *Pedahohichnyi slovnyk*. Kyiv: Pedahohichna dumka. pp.163–164.

ЕЛЕКТРОННИЙ РЕСУРС:

стаття з електронного журналу

Лозова, Т.О., 2021. Методичні аспекти впливу сучасних медіа на школярів. *Наука онлайн*, [електронний журнал], 5. Режим доступу: <<https://nauka-online.com/wp-content/uploads/2021/06/Lozova.pdf>> [Дата звернення: 6 Липня 2021].

Lozova, T.O., 2021. Methodological aspects of the influence of modern media on schoolchildren. *Science Online*, [e-journal], 5. Available at: <<https://nauka-online.com/wp-content/uploads/2021/06/Lozova.pdf>> [Accessed 7 June 2021].

стаття з інтернету

Багдасарова, О.М., 2020. Інклюзія в Новій Українській Школі. *Всеосвіта*, [онлайн] Режим доступу: <<https://vseosvita.ua/library/statta-inkluzia-v-novij-ukrainskij-skoli-389015.html>> [Дата звернення: 11 Грудня 2020].

Bahdasarova, O.M., 2020. Inkluziia v Novii Ukrainskii Shkoli [Inclusion in the New Ukrainian School]. *Vseosvita*, [online] Available at: <<https://vseosvita.ua/library/statta-inkluzia-v-novij-ukrainskij-skoli-389015.html>> [Accessed 7 June 2021].

документ у форматі PDF

Міністерство освіти і науки України, 2016. *Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи*. [pdf] Режим доступу: <<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>> [Дата звернення: 16 Грудня 2020].

Ministry of Education and Science of Ukraine, 2016. *Nova ukrajinsjka shkola: konceptualjni zasady reformuvannja serednjoji shkoly* [The new Ukrainian school: conceptual principles of secondary school reform]. [pdf] Available at: <<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>> [Accessed 7 June 2021].

Відео YouTube

Весосвіта, б. д. Педагогіка партнерства у Новій українській школі. [відео онлайн] Режим доступу: <<https://www.youtube.com/watch?v=ZV2R1k-WKgQ&t=11s>> [Дата звернення: 7 Липня 2021].

Vesosvita, n. d. *Pedahohika partnerstva u Novii ukrainskii shkoli* [Pedagogy of partnership in the New Ukrainian school]. [video online] Available at: <<https://www.youtube.com/watch?v=ZV2R1k-WKgQ&t=11s>> [Accessed 7 June 2021].

Правила Гарвардського стилю Університету Англії Раскіна вказують, «щодо творів іншою мовою, посилайтеся на них так само, як і на англomовні роботи, але надайте переклад». (For works in another language, reference these in the same manner as an English language work but provide a translation). Відповідно, за Гарвардським стилем здійснюється не транслітерація, а переклад іноземних праць.

ОСОБЛИВОСТІ ПОСИЛАННЯ ТА ЦИТУВАННЯ В ТЕКСТІ

Гарвардський стиль ґрунтується на системі посилань «автор – дата», за якою посилання, вказане у тексті, направляє читача до «Списку посилань». Це дозволяє знайти відповідний запис в алфавітному списку в кінці наукової роботи за автором і датою публікації. Стиль передбачає використання посилань у тексті роботи щоразу, коли цитується джерело чи то парафраз, цитата всередині рядка або блокова цитата. Джерела, які цитуються в тексті, мають бути відображені у «Списку посилань».

Внутрішньотекстове посилання містить інформацію:

Прізвище автора (редактора/укладача/упорядника) або назву організації, якщо інформація про автора відсутня;

Рік видання;

Сторінки (за потреби, коли наводиться цитата або перефразована конкретна інформація).

Всі вище перераховані елементи вказуються у дужках () через кому.

Наприклад:

(Микитенко, 2021, с.305)

У стилі виділяються два види оформлення посилань: *пряме* і *непряме*.

Пряме – коли прізвище автора(ів) цитати згадується в тексті, тоді після нього у круглих дужках зазначається рік видання, а в кінці цитати у круглих дужках зазначаються сторінки.

Наприклад:

... на думку А. В. Хуторського «Освітня компетенція – це сукупність взаємопов'язаних смислових орієнтацій (знань, умінь, навичок і способів діяльності учня), необхідних для здійснення особистісно і соціально значущої продуктивної діяльності по відношенню до об'єктів реальної дійсності, а «компетентність» – це володіння людиною відповідною компетенцією, яка включає його особистісне відношення до неї і до предмета діяльності» (2003, с.60).

Непряме – коли прізвище автор(ів) не згадується у тексті, однак подається у посиланні в кінці речення або цитати у дужках, де вказуються прізвище, рік та сторінки через кому.

Наприклад:

(Левченко, 1988, с.33).

Посилання на працю в цілому.

- якщо прізвище автора та його праця згадані безпосередньо в тексті, тоді після нього в дужках вказуємо рік публікації.

Наприклад:

Методиці навчання математики в загальноосвітніх навчальних закладах присвятив свою працю Г. П. Бевз «Методи навчання математики» (2003), в якій значну увагу зосереджено на реалізації прикладної спрямованості.

- якщо у тексті згадано лише назву праці, тоді прізвища автора та рік публікації вказують в кінці речення, в дужках.

Наприклад:

Методиці навчання математики в загальноосвітніх навчальних закладах присвячено працю «Методи навчання математики», в якій значну увагу зосереджено на реалізації прикладної спрямованості (Бевз, 2003).

Цитата – невеликий уривок з опублікованого твору, що використовується з метою спростування або підтвердження інформації. Цитата всередині рядка береться в лапки. Цитати пропонується вводити у текст такими фразами:

автор стверджує / пропонує / аргументує / вважає / робить висновок / заперечує / припускає / дотримується думки / звертає увагу / наголошує / приймає / підтримує / погоджується / погоджується з точкою зору (пропозицією, теорією), що «...» і. т. п.

на думку / це підтримується / відповідно до погляду (теорії, пропозиції) / ця ідея (теорія) була розроблена (розширена, продовжена) / подібної точки зору дотримується / протилежну думку висловлює / альтернативний погляд *автор* «...» тощо.

Наприклад:

На думку А. В. Хуторського (2003, с.199), «навчальний проєкт – це форма організації занять, що передбачає комплексний характер діяльності усіх його учасників щодо отримання навчальної продукції за певний проміжок часу – від одного уроку до декількох місяців».

або

Молодший шкільний вік є важливим сензитивним періодом у становленні особистісного розвитку учня. Саме у ньому «розвиваються основи моральних знань, норм, формується свідомо-емоційне ставлення до навколишнього середовища» (Онісюк, 2001, с.15).

Блокова цитата – уривок з опублікованого твору, що перевищує 40 слів та використовується з метою спростувати або підтвердити інформацію. Вона подається у тексті після знаку двокрапка «:» з відступом зліва для всієї цитати. Текст цитати в лапки не береться але подається меншим шрифтом відносно основного.

Наприклад:

Педагогіка партнерства сформувалась наприкінці 80-х років ХХ ст. як рух за оновлення школи, реформування її авторитарної системи. Бібік Н. (2008, с.637) визначив її положення:

навчання без примусу; педагогіка конкретної дії; ідея переборення пізнавальних утруднень у колективній творчій діяльності; об'єднання кількох тем навчального матеріалу в окремі блоки; використання опор; методика «занурення»; самоаналіз (індивідуальне і колективне підведення результатів діяльності учнів); вільний вибір (використання вчителем на свій розсуд навчального часу для кращого засвоєння навчального матеріалу), створення інтелектуального фону навчання; методика випереджального навчання; методика диференційованого навчання; постановка значущих цілей; колективна творча виховна діяльність (самоврядування); самовизначення; ідея життєтворчості; залучення батьків тощо.

Парафраз або **Парафраза** – переказ, виклад тексту своїми словами, який не береться в лапки. Прізвище(а) автора(ів) може з'явитися, якщо посилання робиться:

Наприклад:

Ю. М. Колягін (1998, с.125), визначає, що вміння розв'язувати задачі є складним комплексом, який містить математичні знання (відповідно вміння й навички), досвід і сукупність сформованих властивостей мислення – мисленневих умінь.

або

Вміння розв'язувати задачі є складним комплексом, який містить математичні знання (відповідно вміння й навички), досвід і сукупність сформованих властивостей мислення – мисленневих умінь (Колягін, 1998, с.125).

Посилання на праці кількох авторів залежить від їх кількості:

- від 2 до 3 авторів – вказуються прізвища всіх авторів у тому порядку, як їх подано в публікації через кому, а перед останнім ставиться сполучник «і» або «та»

Наприклад:

В. Ю. Іова та Л. В. Красномоєць (2006, с.73), здійснивши теоретичний аналіз понять «образ», «образність», «образність мови», «образність мовлення», «виразники образності» тощо, дійшли висновку, що «образне мовлення – це складне, специфічне явище, яке використовується передусім у художньому стилі мовлення».

або

У праці «Інноваційні методи виховання» здійснено теоретичний аналіз понять «образ», «образність», «образність мови», «образність мовлення», «виразники образності» тощо. Її автори дійшли висновку, що «образне мовлення – це складне, специфічне явище, яке використовується передусім у художньому стилі мовлення» (Іова та Красномоєць, 2006, с.73).

Дослідженням Т. М. Гребенюк, І. О. Сасіної і Ю. В. Тімакової (2005, с.49) доведено, що у дітей із зоровою депривацією знижується можливість візуального сприймання партнера по спілкуванню, порушується взаємодія з ним та зворотній зв'язок.

або

Дослідниками корекційного виховання дітей з вадами зору доведено, що у дітей із зоровою депривацією знижується можливість візуального сприймання партнера по спілкуванню, порушується взаємодія з ним та зворотній зв'язок (Гребенюк, Сасіна і Тімакова, 2005, с.49).

- якщо 4 та більше авторів – вказують тільки прізвище першого автора, за яким ставиться “та ін.”

Наприклад:

На думку В. М. Синьова та ін (2000, с.122) в основі сфер самовиховання (інтелектуальна, духовно-культурна, моральна) «лежить процес виховання волі».

або

У праці «Основи теорії виховання» доведено, що в основі сфер самовиховання (інтелектуальна, духовно-культурна, моральна) «лежить процес виховання волі» (Синьов та ін., 2000, с.122).

Комплексне посилання на декілька джерел:

- якщо у тексті здійснюється посилання на декілька робіт різних авторів одночасно та вказані їх прізвища, то посилання подається в дужках, після прізвища

Наприклад:

Організаційні аспекти самоврядування студентів, проблеми їхньої соціалізації та самореалізації, становлення студентів як суб'єктів життєтворчості досліджували у своїх працях такі науковці: І. Бех (2008), Т. Бондар (2009), І. Зязюн (2000), А. Капська (1995), В. Радул (1997) та інші.

- якщо прізвища авторів окремих праць не вказані у тексті, то посилання подається у дужках після тексту в хронологічному порядку, розділяючись крапкою з комою.

Наприклад:

Під громадянською активністю політологи тлумачать одну із форм соціальної активності, основною метою якої є реалізація соціально значущих інтересів (Карась, 2000, с.19; Басін, 2009. с.24; Давидюк, 2015, с.111).

Посилання на декілька праць одного автора наводиться у дужках, а його праці вказуються в хронологічному порядку, розділяючись крапкою з комою.

Наприклад:

Розробкою проблеми професійної педагогічної самоосвіти вчителя займався Н. Малик (2007; 2011; 2012), що розглядав її як цілеспрямовану самостійну діяльність вчителів щодо вдосконалення наявних і придбання нових психолого-педагогічних і методичних знань та їх творчого використання в роботі.

або

В американській соціології виокремився напрям постнеокласичної освіти, який наполягає на тому, що сучасна освіта вимагає знання, в основі якого знаходиться наука, філософія і духовність (Валлерстайн, 2003; 2004; 2010).

При цитуванні праць автора одного й того ж року видання, слід до років додавати малу літеру за алфавітом – (а, б, в...).

Наприклад:

Д. Д. Бибик (2013а, с.48–53; 2013б, с.186–189) розкрила особливості професійної підготовки соціальних працівників у контексті формування соціального лідерства: поєднання принципів особистісного, діяльнісного та ресурсно-середовищного підходів в якості своєрідної домінанти, яка визначає сутність процесу формування соціального лідерства; посилення практичної спрямованості підготовки майбутніх соціальних працівників до професійної, суспільно-значущої й благодійної діяльності, що сприяє насиченню освітньо-професійних програм вибіркоким компонентом з орієнтацією на розвиток «soft skills» у студентів; збагачення формальної освіти з соціальної роботи методами, формами та засобами неформальної освіти з актуалізації лідерського потенціалу студентів, що дозволяє розширити межі застосування аудиторної та позааудиторної навчальної й соціально-виховної діяльності майбутніх соціальних працівників.

або

В умовах розвитку цифрових технологій і цифрової трансформації багатьох галузей людської діяльності, швидкої зміни затребуваних на ринку праці професій та, відповідно, професійних вимог до компетентностей фахівців, освітня діяльність потребує оновлення змісту та методів навчання, пошуку інноваційних форм навчання, розширення доступу до навчальних ресурсів, реалізації можливостей навчання без обмежень за просторовою та часовою ознаками, впровадження нових підходів до організації надання освітніх послуг в цілому (Струтинська, 2020а, с.71–88; 2020б, с.94–102; 2020в, с.201–205).

Посилання на працю, де автором виступає організація

Якщо робота не має автора/редактора/укладача..., а видана організацією, тоді така організація використовується як автор. Це стосується публікацій державних органів, установ, компаній, асоціацій тощо. Дозволяється використовувати офіційні аббревіатури, якщо повна назва організації вказується при першому посиланні із скороченням у дужках.

Наприклад:

1-ше посилання:

Міністерство освіти і науки України (МОН України) (2005) розробило «Державну програму розвитку освіти на 2006–2010 роки», спрямовану на розширення інтеграції України в європейський освітній простір.

або

«Концепція Державної програми розвитку освіти на 2006–2010 роки» визначила державну політику в сфері освіти, зокрема держава стала більше уваги приділяти розширенню обсягів інтеграції України в європейський освітній простір (Міністерство освіти і науки України (МОН України), 2005).

2-ге та наступні посилання:

Метою «Державної програми розвитку освіти на 2006–2010 роки», розробленої МОН України (2005, с.3), є підвищення якості освіти і виховання, інноваційний розвиток, адаптація до соціально орієнтованої ринкової економіки, інтеграція в європейський та світовий освітній простір, забезпечення рівного доступу до здобуття якісної освіти, удосконалення механізму управління та фінансування, соціальний захист усіх учасників навчально-виховного процесу, прискорення розвитку вищої освіти як визначального чинника інноваційного розвитку суспільства.

або

Метою «Державної програми розвитку освіти на 2006–2010 роки» є підвищення якості освіти і виховання, інноваційний розвиток, адаптація до соціально орієнтованої ринкової економіки, інтеграція в європейський та світовий освітній простір, забезпечення рівного доступу до здобуття якісної освіти, удосконалення механізму управління та фінансування, соціальний захист усіх учасників навчально-виховного процесу, прискорення розвитку вищої освіти як визначального чинника інноваційного розвитку суспільства (МОН України, 2005, с.3).

Посилання на працю без автора – замість автора вказується «Анонім».

Наприклад:

«Улюблений букварик» (Анонім, 2010, с.3) – книга з різноманітними завданнями та захоплюючими іграми, які спрямовані на інтелектуальний розвиток дитини. Це не підручник, а скоріше цікава та корисна гра, в яку малюк із задоволенням буде грати разом із дорослими та одночасно навчатись.

або

«Улюблений букварик» вміщує різноманітні завдання та захоплюючі ігри, які спрямовані на інтелектуальний розвиток дитини. Це не підручник, а скоріше цікава та корисна гра, в яку малюк із задоволенням буде грати разом із дорослими та одночасно навчатись (Анонім, 2010, с.3).

Вторинне посилання – посилання, що робиться на цитату твору, яка знаходиться в іншій публікації. Зазвичай застосовується до праць, доступ до яких є об’єктивно обмеженим (іноземні праці, стародруки, рідкісні видання тощо). Тоді у посиланні вказуємо прізвище автора та рік праці, яку хочемо процитувати, а після цього, використовуючи «цит. у» (цитовано у) автора та рік праці, в якій знаходиться цитата.

Наприклад:

Як зазначає С. Кепко (2006, цит. у Андрущенка, 2018, с.169) «технології дистанційного можуть використовуватись не тільки в дистанційній освіті, а й в інших формах навчання: очній, заочній, екстернаті; крім того, в окремих дисциплінах або блоках дисциплін, що призначені для підвищення освітнього рівня чи кваліфікації окремих осіб та груп слухачів».

або

Модерний університет із часу свого існування ніс відповідальність перш за все перед національною державою, яка, в свою чергу, гарантувала йому і фінансування, і автономію. У світі, який «дедалі більше глобалізується та інтегрується, аргумент про державу та націєтворчу роль університету втрачає свою ґрунтовність» (Марек, 2005, цит. у Андрущенка, 2018, с.150).

Список посилань

Боженко, О., Корян, Ю., та Федорець, М. авт.-уклад., 2016. *Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах: методичні рекомендації*. [електронна книга] Київ : УБА. Режим доступу : Електронний архів наукових та освітніх матеріалів КПІ імені Ігоря Сікорського <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/18681/5/Academ_4_12_red1-2.pdf> [Дата звернення: 9 Липня 2021].

Гребенюк, М.П. і Шевчук, Г.З. уклад., 2019. *Основні вимоги до оформлення списку літератури за новими стандартами: методичні рекомендації*. [електронна книга] Луцьк : ВІППО. Режим доступу : Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти <<http://vippro.org.ua/files/pedposhyk/spuslit-1557135224.pdf>> [Дата звернення: 9 Липня 2021].

Степико, В. В. і Чернявська, А. А. уклад., 2018. *Оформлення списку бібліографічних посилань до наукової роботи Гарвардський стиль (Harvard Referencing Style): методичні рекомендації*. [електронна книга] Київ. Режим доступу: Наукова бібліотека Київського національного університету культури і мистецтв <http://lib.knukim.edu.ua/wp-content/uploads/2018/10/Harvard_vs_DSTU-2015.pdf> [Дата звернення: 9 Липня 2021].

Anglia Ruskin University, n. d. *Citing References in Text* [online]. Available at: <https://anglia.libguides.com/ld.php?content_id=14268350> [Accessed 9 June 2021].

Chernin, E., 1988. The “Harvard system”: a mystery dispelled. *British Medical Journal* [online]. October 22, pp. 1062–1063. Available at: <<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1834803/pdf/bmj00308-0078.pdf>> [Accessed 9 June 2021].

Elisabeth Tan, n. d. *Harvard Referencing Style (Anglia)* [video online] Available at: <<https://www.youtube.com/watch?v=a3ypEqhNmb&t=1538s>> [Accessed 9 June 2021].

University Library Anglia Ruskin University, 2019. *Guide to Harvard style of Referencing* [e-book] Available at: A.R.U. University library <https://library.aru.ac.uk/referencing/files/Harvard_referencing_201920.pdf> [Accessed 9 June 2021].

University Library Anglia Ruskin University, n. d. *Harvard System* [online]. Available at: <<https://library.aru.ac.uk/referencing/harvard.htm>> [Accessed 9 June 2021].

Зміст

Витяг із наказу Міністерства освіти і науки України.....	3
Гарвардський стиль.....	4
Harvard System Anglia Ruskin University: особливості бібліографічного опису.....	9
Приклади бібліографічного опису.....	15
Особливості укладання списку посилань.....	34
Транслітерація і references.....	36
Особливості посилання та цитування в тексті.....	43
Список посилань	51

Інформаційне видання

**Гарвардський стиль
(Harvard style:
Harvard System Anglia Ruskin University)**

Методичні рекомендації

Верстка – Меркулова Тетяна Степанівна

Підписано до друку 06.06.2021 р.
Формат 60x84/16. Папір офісний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. др. арк. 3,31. Об.-вид. арк. 1,98.
Наклад 300 прим. Зам № 080
Віддруковано з оригіналів

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.
Свідоцтво про реєстрацію ДК № 1101 від 29.10.2002 (044) 234-75-87
Віддруковано в друкарні Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова (044) 239-30-26